

Raadsvoorstel

Onderwerp : **Startnota Regionale Energie Strategie Twente (RES - Twente)**

Zaaknr/Documentnr : 19Z03119/19.0030018
Portefeuillehouder : J. van Essen

Losser, 3 december 2020

Voorstel

Vast te stellen de bij dit besluit behorende Startnota Regionale Energie Strategie Twente (RES - Twente).

Aanleiding

Nederland heeft het Klimaatakkoord van Parijs ondertekend en doelstellingen bepaald voor 2030 (49% CO₂-emissiereductie ten opzichte van 1990) en 2050 (minimaal 90% CO₂-emissiereductie). Voor de uitwerking van de afspraken is een Nationaal Klimaatakkoord opgesteld. Aan vijf tafels zijn daarvoor afspraken gemaakt: industrie, gebouwde omgeving, mobiliteit, landbouw en landgebruik en elektriciteit. Een voor de decentrale overheden belangrijk onderdeel van het akkoord is het opstellen van een Regionale Energiestrategie (RES).

Klimaatakkoord en RES

Via een tussenstap met een concept Klimaatakkoord (21 december 2018) heeft het Kabinet het Klimaatakkoord op 28 juni 2019 ter vaststelling voorgelegd aan de deelnemende partijen. Ondertekening is voorzien voor eind 2019. Zie: <https://www.klimaatakkoord.nl/>.

Gemeenten nemen via de VNG samen met medeoverheden, maatschappelijke partijen en het bedrijfsleven deel aan het nationale Klimaatakkoord. Een belangrijk deel van de uitvoering van het Klimaatakkoord ligt in de regio's. In het Klimaatakkoord zijn o.a. afspraken opgenomen voor de Regionale Energie Strategieën en er is een Handreiking opgesteld (versie oktober 2019). Zie: <https://www.regionale-energiestrategie.nl/bibliotheek+nieuw/res++beeldmateriaal/default.aspx>.

Deze handreiking is gebruikt voor het opstellen van deze startnota. Bij de ontwikkeling van de RES bepalen provincie, gemeenten, waterschappen, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties welke bijdrage zij gezamenlijk kunnen leveren aan de doelstellingen van het landelijke Klimaatakkoord: voor opwek duurzame energie (elektriciteit) en de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag- en energie-infrastructuur.

Vorbereiding RES Twente

In elke regio worden de hoofdlijnen van het proces om te komen tot een Regionale Energie Strategie met een startnota vastgelegd. Hierin worden ook de doelstelling en de manier van

democratische besluitvorming en ruimtelijke borging opgenomen. Om de voorbereidingen voor het ontwikkelen van de RES- Twente te starten is deze Startnota RES- Twente opgesteld.

Alle bestuurlijke partners zijn natuurlijk al bezig met duurzaamheid en lokale duurzame initiatieven en ook in regionaal verband waren we al begonnen met de Twentse energie strategie. Nu gaan we over naar het proces voor het opstellen van een RES- Twente, volgens een uniforme landelijke systematiek en werkwijze (voor de vergelijkbaarheid en optelbaarheid van de verschillende regio's). De RESsen van alle regio's opgeteld moeten samen de nationale opgave voor elektriciteit en gebouwde omgeving realiseren. Bovendien wordt nadrukkelijk gevraagd om uitwerking van de ruimtelijke component zodat de uitkomsten van de RES uiteindelijk kunnen doorwerken in het omgevingsbeleid.

Beoogd effect

Dit voorstel draagt bij aan het samen met medeoverheden en maatschappelijke partners werken aan het behalen van de doelen voor duurzaamheid en energiebesparing.

Argumenten

1.1 Om de voortgang in het proces te houden is het belangrijk dat de gemeenteraden van de deelnemende Twentse gemeenten nu, na de ondertekening van het landelijke klimaatakkoord, over gaan tot vaststelling van de Startnota Regionale Energie Strategie Twente.

De startnota beschrijft het proces hoe we met veel partijen in Twente willen komen tot een RES - Twente. De startnota is het eindproduct van de kwartiermakersfase. In de startnota zijn de contouren voor het proces beschreven:

- het doel en de ambitie voor de gezamenlijke regionale opgave
- de inhoudelijke scope (focus op opwek hernieuwbare elektriciteit en warmte gebouwde omgeving)
- de deelnemers, rolverdeling en het escalatiemodel
- de totstandkoming van een gedragen strategie
- de lijn voor besluitvorming
- de fasering, planning en de werkorganisatie
- participatie en communicatie
- inschatting van benodigde capaciteit en middelen
- inhoudelijke discussies (o.a. op basis van aspecten ruimtelijke kwaliteit, maatschappelijke acceptatie en maatschappelijke kosteneffectiviteit) volgen in de fase van het opstellen RES.

Nu het Klimaatakkoord is ondertekend volgt de procedure voor de vaststelling van de definitieve startnota in de gemeenteraden, provinciale staten en de algemene besturen van de waterschappen. De gemeenteraad dient de startnota vast te stellen.

1.2 Het is belangrijk om vooraf de spelregels om te komen tot een gedragen strategie vast te leggen.

In dit speelveld dienen de deelnemers aan de RES- Twente gezamenlijk tot een strategie te komen. Afstemming van hetgeen vanuit de individuele gemeenten wordt geboden vindt plaats in het regionale Portefeuillehouder overleg Milieu Duurzaamheid en Afval (PHO-MDA aangevuld met wethouders RO). Mocht in dit overleg niet tot overeenstemming kunnen worden gekomen, dan treedt het in de Startnota beschreven escalatiemodel in werking.

De focus van de RES- Twente ligt op de thema's hernieuwbare elektriciteit op land en de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Om deze thema's uit te werken starten twee inhoudelijke thematafels. Aan de thematafels werken gemeenten, waterschappen en provincies samen met publieke en maatschappelijke partners. De thematafels krijgen

daarmee een centrale rol in de uitvoering van de inventarisatie, de analyse en bespreking van de toekomstbeelden. De ruimtelijke samenhang is onlosmakelijk onderdeel van de beide tafels. Hierbij wordt in eerste instantie gekeken naar de “lokale kleur”, de eigen ambities van de gemeenten, provincie, waterschappen en welke projecten al in uitvoering zijn en wat nog in de pijplijn zit aan voorgenomen projecten.

De regionale ambitie voor 2030 zal vervolgens vertaald worden in een of meerdere ruimtelijk uitgewerkte varianten waarbij de aspecten ruimtelijke kwaliteit, maatschappelijke acceptatie en maatschappelijke kosteneffectiviteit meegenomen zijn. Dit gebeurt op basis van gebiedspotentiekaarten die aangeleverd worden door het Nationaal Programma RES. Na deze inventarisatie en analyse worden kansrijke varianten kwalitatief en kwantitatief uitgewerkt. Daaruit volgen voorkeursvarianten die bestuurlijk voorgelegd worden voor de regionale strategie.

1.3 Nu na de ondertekening van het Klimaatakkoord kan de regio Twente officieel starten met het opstellen van de RES - Twente

In de planning van het in juni van dit jaar gepresenteerde Klimaatakkoord is voor het opstellen van de RES een zeer strakke en ambitieuze tijdplanning opgenomen. Na ondertekening van het Klimaatakkoord krijgen de regio's tot 1 juni 2020 de tijd voor het opleveren van het tussenproduct (het aanbod van de regio in de vorm van de concept RES) en – na doorberekening door het Planbureau van de Leefomgeving tot 1 maart 2021 voor een definitieve RES 1.0.

2.1 Het is belangrijk dat de gemeenteraad kennis neemt van het voorstel voor het proces voor de RES Twente

De positie van de gemeenteraad is belangrijk. De raad moet tijdig en volledig geïnformeerd worden over het proces en de besluiten die gevraagd gaan worden. Vandaar dat de concept Startnota al begin juni opiniërend via een raadsinformatiebrief aan de raad is voorgelegd. De energietransitie en de afspraken uit het Klimaatakkoord gaan veel betekenen voor onder meer de gemeentelijke taken. Voor de warmtetransitie Gebouwde omgeving krijgen gemeenten de regierol. Zowel de Warmte gebouwde omgeving als de Opwek duurzame elektriciteit hebben grote ruimtelijke effecten, die gemeenten uiteindelijk in hun omgevingsbeleid moeten borgen. Verder is voor gemeenten de betaalbaarheid van de energietransitie voor inwoners belangrijk.

Kanttakeningen

Het Klimaatakkoord geeft een samenhangend pakket aan maatregelen waarover aan de Klimaattafels door veel partijen is onderhandeld. Gemeenten hebben via de VNG deelgenomen aan de besprekingen, de provincie via het IPO en de waterschappen via de Unie. Dit heeft geleid tot een Klimaatakkoord dat eind 2019 wordt ondertekend.

In het Klimaatakkoord is de rol voor de Regio's beschreven waarin de decentrale overheden, samen met netbeheerders en partners een RES opstellen. Op hoofdlijnen is het proces hoe te komen tot een RES inzichtelijk. Daarmee is de opzet voor het procesvoorstel verwoord in de Startnota voor de RES -Twente.

Uitvoering

De projectorganisatie RES- Twente bestaat (zoals beschreven in de Startnota) uit de stuurgroep, bestaande uit de overheden (provincie, waterschap en gemeenten) en netbeheerders en andere maatschappelijke partners. De ambtelijke kerngroep (procesleider, gemeenten, provincie, waterschap, netbeheerders en regio Twente) ondersteunt de stuurgroep.

Van alle gemeenten wordt in ieder geval een inzet verwacht van medewerkers duurzaamheid (100 uur) én RO (100 uur) om te komen tot een regionaal gedragen RES.

Besluitvormingsproces

Het besluitvormingsproces kent drie momenten die gezamenlijk worden doorlopen;

1. de Startnota Energiestrategie Twente: vast te stellen door raden, staten en algemeen besturen na ondertekening van het Klimaatakkoord;
2. de Concept RES: samenhangende regionale strategie vast te stellen door de colleges, Gedeputeerde Staten en de dagelijkse besturen van de waterschappen;
3. de RES 1.0: vast te stellen door gemeenteraden, Provinciale Staten en algemeen besturen van de Waterschappen.

De documenten bij de stappen 1 en 3 worden door de gemeenteraden, Provinciale Staten en algemeen besturen van de Waterschappen vastgesteld. Voor de betrokkenheid bij de tussenstap (2) van de concept RES geldt het volgende:

Het is zeer onwaarschijnlijk dat de bijdrage van alle regio's precies optelt tot 35 TWh. De optelling en beoordeling van de concepten van de regio's vindt plaats tussen juli en oktober 2020. De situatie kan ontstaan dat na beoordeling door het Nationaal Programma RES een extra opgave voor Twente volgt. Om die reden is het niet opportuun om voor 1 juni 2020 al een formeel besluit te nemen.

De handreiking van de RES stelt dat de concept RES ter kennisgeving aan de volksvertegenwoordigers wordt aangeboden. In Twente willen we daar verder in gaan en de volksvertegenwoordigers goed in positie brengen en betrekken. Het presidium van de Twenteraad organiseert daarvoor diverse activiteiten onder de noemer van de Twentse Energiedialoog.

De volksvertegenwoordigende organen worden uitgenodigd om de concept-RES in het tweede kwartaal 2020 opiniërend te bespreken en daarbij 'wensen en bedenkingen' naar voren te brengen. Dit geeft inzicht in de gezamenlijke reacties op het moment van indienen van het concept. Parallel aan de periode van de landelijke beoordeling van de concepten - tussen juni en oktober 2020- organiseren we regionaal het gesprek over de wensen en bedenkingen.

De uitkomst van die gesprekken en de definitieve opgave voor Twente zijn op 1 oktober 2020 het vertrekpunt voor het opstellen van de RES 1.0. Deze wordt uiterlijk 1 maart 2021 vastgesteld door de gemeenteraden, Provinciale Staten en algemeen besturen van de waterschappen.

Financiën

De totale kosten voor het opstellen van de RES - Twente zijn nog niet compleet uitgewerkt, en volgen later. Er komen financiële middelen van het Rijk. We gaan er van uit deze middelen voldoende zijn om te komen tot een definitieve 'Regionale Energiestrategie Twente'. Het ministerie van BZK keert een financiële bijdrage voor de ondersteuning van het RES-proces middels een Decentrale Uitkering uit aan de regio's. Afspraak voor de RES Twente is dat de provincie Overijssel de ontvangende partij is voor deze middelen. De uitkering is in september aangekondigd en zal in december in één keer voor de periode van drie jaar plaatsvinden. Tot die tijd staat de Provincie garant voor de activiteitenkosten in 2019 ten behoeve van de RES tot een bedrag van €400.000,-. Vooralsnog gaan we ervan uit dat er geen aanvullende financiële middelen van de deelnemers gevraagd worden.

Communicatie en participatie

Communicatie met inwoners en participatie is een essentieel onderdeel voor het opstellen van een regionaal gedragen RES- Twente. Voor de communicatie en participatie tijdens het opstellen van de RES is een strategisch communicatieplan uitgewerkt. Bij de communicatie met de inwoners en bedrijven in de gemeenten ligt het voortouw bij de gemeentelijke overheden.

Het onderdeel participatie wordt voorbereid door een speciale werkgroep. Ook hiervoor geldt dat de gemeentelijke overheden de participatie van inwoners, ondernemers en organisaties in eerste instantie trekken.

Bijlage

- Startnota Regionale Energie Strategie Twente (RES – Twente)

Het college van burgemeester en wethouders van Losser;

secretaris,

burgemeester,